

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ

1. Ο όρος μεταφυσική και η έννοιά του

- Ο κλάδος της φιλοσοφίας που καλείται μεταφυσική πήρε το όνομά του από το έργο του Αριστοτέλη Μετά τα Φυσικά, γιατί οι μεταγενέστεροι σχολιαστές τους τοποθέτησαν αυτήν την συλλογή του από κείμενα μετά από το βιβλίο του Φυσικά.
- Ο ίδιος ο Αριστοτέλης ονομάζει τη φιλοσοφία που αναπτύσσεται σ' αυτό το έργο “πρώτη φιλοσοφία”, αναγνωρίζοντας τον κεντρικό και ουσιώδη χαρακτήρα της.

Ορισμός της Μεταφυσικής

Μεταφυσική είναι ο κλάδος της φιλοσοφίας που ασχολείται με ερωτήματα που βρίσκονται πέρα από τα όρια της φυσικής.

- Είναι τα πράγματα έτσι όπως τα αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις μας;
- Εμείς που τα αντιλαμβανόμαστε είμαστε όλοι φτιαγμένοι από το ίδιο υλικό;
- Πώς βρεθήκαμε μέσα στον κόσμο;
- Ο θάνατός μας σημαίνει το τέλος μας ή μήπως ένα μέρος μας επιβιώνει με άλλη μορφή;
- Ο κόσμος υπήρχε αιώνια ή δημιουργήθηκε από κάποιο ανώτερο ον;

Το κυριότερο ερώτημα της μεταφυσικής είναι το “τι είναι το ον”.

- ⊙ Η μεταφυσική ασχολείται με το ον στην καθολικότητά του, σε αντίθεση με τις επιμέρους επιστήμες που εξετάζουν όψεις ή μέρη του.
- ⊙ Με το ερώτημα αυτό εννοούμε συνήθως “τι υπάρχει” και, ειδικότερα, ποια είναι τα βασικά είδη των όντων που υπάρχουν και μέσω ποιων γνωρισμάτων τα διακρίνουμε και τα κατηγοριο-ποιούμε.
- ⊙ Έτσι η μεταφυσική φαίνεται να είναι σε μεγάλο βαθμό οντολογία.

2. Μεταφυσική και γνωσιολογία

- ⊙ Ενώ η μεταφυσική ασχολείται με το “τι είναι το ον”,
- ⊙ η γνωσιολογία ασχολείται με “τη γνώση μας για το ον”.
- ⊙ Στη συζήτηση ωστόσο για το ένα ερώτημα υπεισέρχεται αναγκαστικά και το άλλο.
- ⊙ Όταν μας απασχολεί το κλασικό μεταφυσικό πρόβλημα της σχέσης πνεύματος και σώματος, αναγκαστικά πρέπει να απαντήσουμε και σε ερωτήσεις του τύπου: “πώς γνωρίζουμε ότι και οι άλλοι άνθρωποι έχουν πνεύμα;”

Το είδος των μεταφυσικών ερωτημάτων

- ⊙ Όλοι συμφωνούμε ότι υπάρχουν φυσικά “όντα”, όπως πέτρες, δέντρα, γάτες κτλ.
- ⊙ Τι γίνεται όμως, αν ξεφύγουμε από το επίπεδο αυτών των απτών όντων;
- ⊙ Για παράδειγμα, τι είναι τα έθνη; Είναι “πράγματα”, που έχουν ύπαρξη πέρα και πάνω από τις επιθυμίες και τις πράξεις των ατόμων που τα αποτελούν;

1. Ο άνθρωπος αποτελείται μόνο από τα μέλη και τα όργανα του σώματός του ή το γεγονός της ανθρώπινης αυτοσυνειδησίας μάς οδηγεί οπωσδήποτε στο συμπέρασμα ότι πέρα από αυτά ο άνθρωπος αποτελείται και από πνεύμα;
2. Διαθέτουμε ελευθερία βούλησης ή οι πράξεις μας καθορίζονται αναγκαστικά από αυστηρούς φυσικούς νόμους;
3. Πρέπει άραγε να αναζητούμε κάποια βαθύτερη, σταθερή “ουσία” στα πράγματα, πέρα από τις παροδικές τους ιδιότητες;
4. Σε τι συνίσταται η ταυτότητα του ανθρώπου μέσα στον χρόνο;
5. Τι ακριβώς είναι ο ίδιος ο χρόνος και ο χώρος;
6. Τι είναι η αιτιότητα που διέπει τα φυσικά φαινόμενα;
7. Επίσης, υπάρχει Θεός και πώς σχετίζεται με τον κόσμο;
8. Γιατί να υπάρχουν τα όντα και όχι το τίποτα;

4. Μεταφυσική και επιστήμη

- ⊙ Οι επιστήμονες πιστεύουν ότι η επιστήμη έχει τη δυνατότητα να απαντήσει σε όλα τα γενικά ερωτήματα.
- ⊙ Η επιστήμη δεν αποδέχεται ότι η εμπειρική πραγματικότητα των φαινομένων είναι απατηλή και ότι πίσω της υποκρύπτεται η αλήθεια.
- ⊙ Εκφράσεις του τύπου “ουσιαστική φύση της πραγματικότητας”, “πνευματική διάσταση της πραγματικότητας”, δεν ταιριάζουν με τον αμιγώς επιστημονικό τρόπο σκέψης.

- ⊙ Θα μπορούσαμε ίσως να πούμε ότι τα προβλήματα που αφορούν τα όντα και επιλύονται από την επιστήμη είναι επιστημονικά, ενώ τα προβλήματα με το ίδιο αντικείμενο που δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν ικανοποιητικά από την επιστήμη είναι μεταφυσικά.
- ⊙ Η μεταφυσική, όπως έχουν πει κάποιοι φιλόσοφοι, επιδιώκει μια συνολική θεώρηση της πραγματικότητας, “υπό το πρίσμα της αιωνιότητας”.